

Frans koloniën

Frankrijk is al eeuwen een grote koloniale macht. Al in de 17^e eeuw werden de eerste gebieden onder Frans toezicht gebracht.

Het Franse koloniale rijk begon op 27 juli 1605 toen Port Royal, in het huidige Nova Scotia (Canada), werd gesticht. Enkele jaren later, in 1608, werd de plaats Quebec gesticht, die de hoofdstad werd van het enorme, maar dunbevolkte Nieuw-Frankrijk, dat toen ook al Canada werd genoemd. In 1713 ging een deel van Nova Scotia aan de Engelsen verloren. In 1682 noemde de Franse ontdekkingsreiziger R.C. de La Salle (afb. 1) het hele gebied van de monding van de Mississippi tot aan de Grote Meren in het noorden en van de Appalachen tot de Rocky Mountains, *Louisiane* oftewel Louisiana, naar de Franse koning Lodewijk (Louis) XIV. Meneer Lasalle trok dus wel een erg grote broek aan door een groot deel van de huidige Verenigde Staten, maar in

Afb. 1. R.C. de La Salle

één keer Frans te verklaren (afb. 2).

Vanaf 1699 stichtten de Fransen in dat gebied nederzettingen, zoals het

Afb. 2. Louisiane

huidige Louisiana en La Nouvelle-Orléans (New Orleans). Hoewel de kolonie

Louisiana zich over het hele bekken van de rivier Mississippi uitstrekte, was de effectieve controle in het zuiden maar beperkt tot een klein gebied rond La Nouvelle-Orléans.

In West-Indië (Midden-Amerika en de Caraïben) bouwden de Fransen een kleiner koloniaal rijk. De kolonisatie van Frans-Guyana (afb. 3) (buurland van Suriname) begon in 1624 en hoewel deze kolonie verschillende keren werd overgenomen door de Nederlanders, bleef het gebied uiteindelijk in Franse handen.

Afb. 3.

De Franse versie van de West-Indische Compagnie, de *Compagnie des Îles de l'Amérique*, stichtte kolonies (afb. 4) in Guadeloupe (1635), Martinique en op Saint Lucia. In 1664, werd Saint-Domingue, het huidige Haïti, op de westelijke helft van het Spaanse eiland Hispaniola gesticht. In de 18e eeuw werd Saint-Domingue de rijkste suikerkolonie in het gebied. Het oostelijke gebied van Hispaniola is de latere Dominicaanse Republiek.

Afb. 4. Haïti links. Verder o.a. Guadeloupe en Saint Lucia

Na een slavenopstand in Saint-Domingue ontstond in 1804 de onafhankelijke republiek Haïti. Ondertussen raakte Frankrijk in oorlog en bijna alle nog overgebleven Franse kolonies werden overgenomen door de Britten. Deze werden in 1802 teruggegeven bij de Vrede van Amiens. Frankrijk kocht ook Louisiana terug, maar Napoleon besloot om het gebied in 1803 aan de Verenigde Staten te verkopen (afb. 5).

Afb. 5. De aankoop van Louisiana door de VS

Afrika en Azië. De Franse expansie was echter niet beperkt tot Amerika. In Senegal stichtten de Fransen handelsposten. De Franse Oost-Indische Compagnie werd in 1664 opgericht. Ook in India kwamen verschillende

kolonies, net als in de Indische Oceaan op Réunion en Île-de-France, een eiland van Mauritius (Afb. 6).

Afb. 6. Mauritius

De tweede fase van het koloniale rijk begon in 1830 toen Frankrijk Algerije binnenviel, dat in de daarop volgende zeventien jaar volledig werd veroverd. Er vestigden zich massaal kolonisten uit Frankrijk en andere Europese landen, die er grond kochten en een groot deel van de landbouw en de handel in handen kregen, ten nadele van de autochtone bevolking.

Afb. 7. Levant

Tijdens het bewind van Napoleon III (1852-1870) stichtte Frankrijk kolonies in vrijwel alle werelddelen, zoals in de Levant (afb. 7.). Dit is vrijwel het hele gebied aan de oostkant van de Middellandse zee. In het **Verre Oosten** had Frankrijk meer succes. In 1858 viel een Franse legermacht Vietnam binnen, waarna het zuidelijke deel van dit land als Cochinchina een Franse kolonie werd. In 1863 werd het koninkrijk

Cambodja een Frans protectoraat.

In de Stille Oceaan was Nieuw-Caledonië al in 1853 Frans bezit geworden, waarna het als strafkolonie werd gebruikt. Uiteindelijk, in 1864, kwam ook het binnenland van Senegal in Franse handen.

De eerste postzegels

In 1859 begon Frankrijk met het uitgeven van postzegels voor zijn koloniën. Ze maakten toen nog geen verschillende zegels per kolonie, maar voor alle koloniën werden dezelfde zegels gebruikt.

De voorstelling is een Keizerarend in een rond frame, met het opschrift 'COLONIES DE L'EMPIRE FRANCAIS' (afb. 8). Ze waren ongetand. Een totaal van zes waarden 1 tot 80 centimes, verschenen tussen 1859 en 1865. Daarna volgden in 1871 zegels met de afbeelding van Napoléon III (afb. 9) en van een Frans nationaal symbool: Cérès (afb. 10). Ceres (Latijn) is de Romeinse godin van de vruchtbaarheid.

Afb. 8

Afb. 9

Afb. 10

Deze beide laatste zegels zijn lastig te onderscheiden van de Franse zegels met dezelfde afbeeldingen.

Vanaf 1877 worden ook de Franse zegels gebruikt met de allegorische voorstelling 'Vrede en Handel'. Het onderscheid is bij deze zegels wel goed te doen: De Franse zegels zijn getand (afb. 11), die voor de koloniën ongetand (afb. 12).

In 1881 komen er zegels uit die speciaal voor de koloniën zijn gemaakt (afb. 13). Zij hebben ook een allegorische voorstelling: handel. Vanaf 1892 begon Frankrijk zegels uit te geven met de naam van de kolonie (afb. 14). Pas rond 1905 verschenen er zegels van sommige koloniën met een eigen ontwerp per land (afb. 15 van Nouvelle Calédonie en afb. 16 Indochine).

Afb. 11

Afb. 12

Afb. 13

Afb. 14

Afb. 15.

Afb. 16

Wordt vervolgd
Jan Verbeek.